

SAMEVATTING VAN VERHANDELING

'N ONDERSOEK NA DIE BETEKENIS VAN DIE

PROTESTANTSE NAGMAALSFORMULIER

BY DIE WEK VAN LEWE IN ENKELE

PEDAGOGIESE DOELSTRUKTURE

deur

Johanna Petronella Botha, B.Sc., B.Ed.,

vir die graad

Magister Educationis

In die Departement Fundamentele Pedagogiek

in die Fakulteit Opvoedkunde,

Universiteit van Pretoria

Leier: Prof. Dr. W.A. Landman.

Doelbewustheid by 'n opvoeder impliseer gerigtheid op en verwerkliking van pedagogiese doelstrukture en -essensies wat deur wetenskaplike denkarbeid en deur die aanwending van die fenomenologiese ingesteldheid, oopgedek en aan die lig gebring is. Daar is aangetoon dat universele pedagogiese doelstrukture ná-wetenskaplik lewend gemaak kan word in partikuliere opvoedingsituasies, deur aanwending van lewensopvatlike inhoude uit die bronne van opvoedingslewe wat naas die Heilige Skrif ook o.a. die Nagmaalsformulier insluit.

Daar is gewys op die noodsaaklike en noodwendige besluit tot 'n voorlopige aparte bestudering van lewensopvatlike bronne asook wat die verskynsel wek-van-lewe beteken en beide die direkte en pedagogies-perspektief metodes bespreek. Laasgenoemde metode is aangewend ten einde lewe te wek in algemeen-geldige inhoude m.b.v.

Protestantse Nagmaalsformulierinhoud en -essensies. Aangesien die opvoedingswerklikheid dialekties gestruktureerd is, word die dialektiese metode aangewend ten einde outentieke sintesering, as werklikheidsgetroue samevoeging van twee moontlikhede wat elk bestaansreg en bestaansnoodwendigheid besit in pedagogiese situasies, moontlik te maak.

Daar is kennis geneem van die betekenis van die Sakramente in die algemeen, en van die Nagmaalsformulier in die besonder, sowel as van die relevante religieuse strukture Sonde, Regverdigmaking, Heiliging, Mensbeeld, Volharding en Dankbaarheid.

Die Nagmaalsformulier as bron tot wek-van-lewe in pedagogiese doelstrukture impliseer dat hierdie strukture lewensvatbaar is en latente lewendigheid word dus veronderstel. Die relevante dialektiese triades: latent lewend/lewensvatbaar/wek-van-lewe en lewensvatbaar/wek-van-lewe/lewende doelstrukture is uitgelê en redes is gegee waarom die Nagmaalsformulier moontlik wek-van-lewe status het.

Die pedagogiese doelstruktuur Sinvolheid van bestaan, is volledig beskryf en die doelessensies bewuswees-van-lewenseise, besef-van-bevraagdhed, opgeroep-word-tot-antwoord, voer-van-verantwoordbare-lewe, en rekenskap-vandeelname sowel as sekere Nagmaalsessensies, is uitgelig. Daarná is die religieuse struktuur, Regverdigmaking, beskryf voor aangetoon is hoe die doelstruktuur (eerste sinswyse) as moontlikheidsvoorwaarde dien vir verwerkliking van Nagmaalsformulieressensies (tweede sinswyse) wat weer 'n intensiverende uitwerking op doelessensies het, totdat albei sinswyses gesamentlik en gelyktydig geïntegreer en bewaar word en behoue bly in 'n outentieke sintese van die

lewende sinvolheid van 'n Christelik-Protestantse bestaanswyse.

Op dieselfde wyse is, in die volgende hoofstuk, volledig uiteengesit hoe die essensies van die doelstruktuur, Selfbeoordeling en selfbegrip, naamlik kritiese beoordeling, normaanwending, uitspreek-van-sedelike-oordeel, beoordeling-van-afkeurenswaardigheid, veroordeling-van-afkeurenswaardigheid, en oorgaan-tot-selfingryping tot lewe gewek is deur Nagmaalsformulier-essensies. Die religieuse struktuur Sonde is ook bespreek.

Weens die omvangrykheid van die verhandeling en ten einde kontinuïteit te behou is dieselfde werkswyse hierná telkens, maar minder volledig met klem op die geïntegreerde synswyse, gevolg ten einde die doelstrukture Menswaardigheid (bewuswees-van-menswaardigheid, beoefening-van-menslikheid, waardevolheid-van-behoorlikheidseise, wete-van-waarde=verwerkliking, agting-vir-ander-se-menswaardigheid), Sedelik-selfstandige besluitvorming en verantwoordelike handeling (getrouheid-aan-beslissinge, keuse-in-lig-van-behoorlikheidseise, handeling-in-lig-van-behoorlikheidseise, selfstandigheid-in-keuse, selfstandigheid-in-handeling, verantwoordelikhedaanvaarding-vir-keuses, verantwoordelikhedaanvaarding-vir-handelinge, keuse-vir-behoorlikheidseise, aanvaarding-van-persoonlike-verantwoordelikheid, afwys-van-verantwoordelikheds=verskuiwing, afwys-van-verantwoordelikhedsontduiking) en Normidentifikasie (behoorlikheidsbeoefening-uit-eie-keuse, vereenselwiging-met-besondere-norme, toereikende normkennis) deur Nagmaalsessensies tot lewende doelstrukture vir 'n Christelik-Protestantse opvoedingspraktyk te wek.

Ten slotte is die doelstruktuur Lewensopvatting met die essensies lewe-van-behoorlikheidseise, aanvaarding-van-besondersheid-van-lewensopvatting, bewuswees-van-lewensopvatlike-eise, kennis-van-lewensopvatting, verwerwing-van-lewensopvatting, bestendinging-van-lewensopvatting en bowetenskaplikheid-van-lewensopvatting, sowel as die toepaslike Nagmaalsformulieressensies beskryf.

In 'n samevattende hoofstuk word weer eens kortliks verwys na al die pedagogiese doelstrukture met die nagmaalsessensies wat lewe kon wek en besondere Christelik-Protestantse inhoud kon gee aan die universele strukture. Pedagogiek denke en lewensopvatting (waarvan die Nagmaalsformulier 'n besondere verskyningswyse is) kan dus nooit geskei van mekaar in 'n gefundeerde opvoedingspraktyk staan nie.

SUMMARY OF THESIS

AN INVESTIGATION INTO THE MEANING

OF THE PROTESTANT FORMULARY

FOR THE HOLY COMMUNION TO

ACTIVATE (VITALISE) CERTAIN

PEDAGOGICAL OBJECTIVES

by

Johanna Petronella Botha, B.Sc., B.Ed.,

for the degree of

Magister Educationis

In the Department Fundamental Pedagogics

In the Faculty of Education

University of Pretoria

Leader: Prof. Dr. W.A. Landman

Fixity of a definite objective or aim by the educator implies alignment to a singleness of purpose (the norm image of adulthood) and an actualization and achievement of pedagogical objectives, their structures and essentials. These structures and essences can be brought to light, revealed and elucidated by means of scientific reasoning and philosophical thought obtained by utilising the phenomenological attitude. How universally valid pedagogical objectives can be brought to life in particular pedagogical situations by applying the contents of the personal philosophy of and outlook on life, has been demonstrated. For the Protestant Christian the Holy Bible is an enternal fountain, ensuring also pedagogical life. Other sources of pedagogical knowledge and life includes the Protestant formulary of the Holy Communion.

The necessity and inevitability of a decision to study the abovementioned sources of knowledge separately, for the time being, has been indicated. The phenomenon "awakening-of-life", as well as both the direct and pedagogical perspective methods have been discussed. The latter method was applied to activate and vitalise (enliven) the contents of the pedagogical objectives (that lay claim to general validity) by means of the particular contents of the formulary of the Protestant's communion-service. As the pedagogical reality reveals a dialectical structure, the dialectical method was used to ensure an authentic true-to-reality synthesis of a union of two possibilities that both claim the right of existence and are inevitable in an authentic pedagogical situation.

Due notice has been given to the general meaning of the Sacraments as well as to the particular meaning of the formulary and celebration of the Lord's Supper, and to the relevant religious structures Sin, Justification, Sanctification, The Imago Dei, Perseverance, Gratitude and Glorification.

The formulary as source to activate the structures of pedagogical objectives implies that these structures are viable (capable of containing life) and latent vitality is assumed. The relevant dialectical triades: latent vitality/viability/awakening-of-life and viability/awakening-to-life/vital (enlivened) objective structures have been fully explained and reasons were given why it could be expected that the specific formulary could possibly activate and vitalise these structures with purposeful meaning so as to attain the ultimate goal.

The structures of the pedagogical objective, Meaningfulness of existence was fully described and the following essences were revealed, namely, awareness-of-demands-of-life, realisation-of-confrontation, call-to-respond, living-a-responsible-life, account-of-participation. The essences of the named formulary were elucidated and the religious structure, Justification, described. Meaningfulness of existence (first possibility) was then shown as condition of possibility to actualise the essentials of the formulary of the Holy Communion (second possibility). These essentials in turn seemed to intensify the realisation of the essences of the pedagogical objective so that both possibilities were simultaneously integrated, retained and preserved in an authentic synthesis of a fulfilment of the meaning of a Christian Protestant's life.

In a similar way the actual essentials of the objective, Selfappraisal and selfunderstanding, were described (in the next chapter) and an exposition was given to prove that the following essences, critical-selfevaluation, application-of-norms, passing-of-moral-verdict, judging-objectionable-behaviour, condemnation-of-the-objectionable and self-intervention could be activated and vitalised by using the formulary essences. The religious structure, Sin, was described at length.

Resulting from the extensiveness of this thesis and in order to maintain continuity, the same method was applied to activate life in three more pedagogical aims. This however was abbreviated considerably, accentuating mainly the synthesis of the integrated theory of aims and the particular knowledge of aims as found in the formulary.

These aims include Worthiness of Man (awareness-of-a-worthy-mode-of existence, cultivating-humane-feelings, attaching-importance-to-values, knowledge-of-value-actualisation, respect-for-dignity-of-the-other), Independent ethical decisions and responsible actions (faithfulness-to-decisions, preference-and-action-according-to-the-demands-of-respectability, autonomous-preferences (choices)-and-actions, acceptance-of-responsibility-for-choice-and-action, personal-responsibleness, rejection-of-transferring-or-evading-responsibility) and Normidentification (living-according-to-preferred-values, identification-with-particular-norms, adequate-knowledge-of-values-and-norms). These vitalised and enlivened objectives can now be realised in educational practice by the Protestant Christian.

To conclude, the aim Personal philosophy on, approach to and attitude towards life (life according-to-the-demands-of-respectability, submission-to-the-requirements, acceptance-of-particularity-of-personal-theory-on-life, awareness-of-demands-and-attitude-required, knowledge-of-personal-outlook-on-life, consolidation-of-personal-attitude-to-life, accepting-approach-to-life-as-a-matter-of-faith-and-religion-not-to-be-proved-scientifically) as well as the applicable essences of the formulary of the Last Supper were discussed.

The last chapter contains a synopsis of previous chapters and again refers to all the pedagogical objectives and essences which can be vitalised and activated to life by the formulary essences, thus adding a particular

Christian Protestant contents to the universally valid structures. Pedagogical theory of objectives and aims and the personal philosophy and knowledge of aims (including knowledge by means of the formulary of the Holy Communion) can never be separated in a fundamentally-determinative educational practice.

BIBLIOGRAFIE

- BARNARD, F. : Moederlikheid, gesien in Pedagogiese perspektief. Universiteit uitgewers en Boekhandelaars (Edms) Bpk., Stellenbosch/Grahamstad, 1971
- BARTH, KARL : Church Dogmatics, Vol IV en II, T.T. Clark Edinburgh, 1957.
- BARTH, KARL : Credo. Charles Scribner's Sons, New York, 1962.
- BAVINCK, H. : Gereformeerde Dogmatiek, Vol I tot IV. J.H. Kok, Kampen, 1928-1930.
- BEETS, N. : Volwassen Worden. Een Probleemanalyse en een Perspektief. Erven J. Bijleveld, Utrecht, Derde Druk, 1965.
- BERKOUWER, G.C. : Dogmatische Studiën : De Mensch het beeld Gods, 1957. De Sacramenten, 1951. De Zonde, I. Oorsprong en kennis, 1958. De Zonde, II. Wesen en verbreiden, 1960. Geloof en Heiligen, 1949 Geloof en Rechtvaardiging, 1949 Het werk van Christus, 1953 Volharding, 1949 Uitgawe J.H. Kok, N.V. Kampen.
- BERKOUWER, G.C. : Het Dogma der Kerk. Onder redactie (Red) van Prof. Dr. G.C. Berkouwer, Ds. G. Toornvliet ea. Jan Haan., N.V. Groningen, 1949.
- BINSWANGER, L. : Der Mensch in der Psychiatrie. Günther Neske. Pfullingen, 1957.
- BOTHA, T.R. : Die Soliale Lewe van die Kind-in-opvoeding, Pretoria Drukkers, 1974.
- BOLLINGER, H. : Das Werden der Person. Personale Anthropologie I. Reinhardt, München, 1967.
- BRAND, G. : Die Lebenswelt. Eine Philosophie des konkreten Apriori. de Gruyter, Berlyn, 1970.
- BRILLENBURG WURTH, G. : "Heiligmaking". Hoofstuk XVI, Het Dogma der Kerk. Onder redactie van Prof. Dr. G.C. Berkouwer, G. Toornvliet ea. Jan Haan, N.V. Groningen, 1949.
- BRILLENBURG WURTH, G. : Mensbeskouwing en Maatschappelijk Werk. J.H. Kok, N.V. Kampen, 1957.

- BRONGERSMA, E. : "Juridiese Volwassenheid". In: Volwas-
senheid: Samengesteld door Prof. Dr.
Roscam Abbing. Onder redactie van
dr. C. Blankenstijn, Paul Brand e.a.
Paul Brand, Hilversum, 1968.
- BRUNNER, E. : Der mensch in Widerspruch, Zürich, 1937.
- BRUNNER, E. : The Christian Doctrine of Creation and
Redemption. Dogmatics, Vol II.
Translated by O. Wyon. Butterworth
Press, London, 1952.
- BRUNNER, E. : Man in Revolt. Translated by O. Wyon.
Butterworth Press, London, 3 impv.,
1947.
- BUBER, MARTIN. : I and Thou. Translated by R.G. Smith,
Edinburgh. T.T. Clark, repr., 1944.
- BUBER, MARTIN. : Ich und Du. Berlyn, 1936.
- BUYTENDIJK,
F.J.J. : De Zin van de Vrijheid in het menselijk
bestaan. Het Spectrum, Utrecht, 1953.
- BUYTENDIJK,
F.J.J. : Gezondheid en Vrijheid. Het Spectrum,
Utrecht, 1950.
- CALVIJN, J. : Institusie, Boek I, II, III en IV; uit
het Latijn vertaald door A. Sizoo,
4de druk, Delft. Meinema, (Voorw., 1956)
- CALVIN, JOHN. : Institutes of the Christian Religion.
Translated by H. Beveridge (2 Vols)
J. Clarke and Co., London, 1957.
- COETZEE, J. CHRIS: Die Eerste Beginsels van die Calvinis-
tiese Opvoeding. Pro-Ecclesia,
Stellenbosch, 1940.
- COETZEE, J. CHRIS: Inleiding tot die Algemene Teoretiese
Opvoedkunde. Pro-Ecclesia, Stellenbosch,
1944.
- COETZEE, J. CHRIS: Vraagstukke van die opvoedkundige poli-
tiek. J.L. van Schaik Bpk., Die
Weste-Drukkery, Potchefstroom, 1930.
- DE BOER, T.H. : De ontwikkelingsgang in het denke van
Husserl. Van Gorgum, Assen, 1966.
- DE BONDT, A. : "De Zonde", Hoofstuk VII en "De Algemene
Genade", Hoofstuk VIII. In: Het Dogma
der Kerk. Onder redactie van Prof. Dr.
G.C. Berkouwer, G. Toornvliet e.a.
Jan Haan, N.V. Groningen, 1949.

- DE GROOT, D.J. : "De rechtvaardiging" en "De volharding der heiligen" in Het Werk van de Heilige Geest, Hoofdstuk XV. In: Het Dogma der Kerk. Onder redactie van Prof. dr. G.C. Berkouwer, G. Toornvliet e.a. Jan Haan, N.V. Groningen, 1949.
- DE HAAS, G.C. : Jeugd in Zeventig. Vyftien vraagesprekken door G.C. de Haas. Amboboeken, Bilthoven, 1970.
- DE TOLLENAERE, M.: Lichaam en wereld. Desclee de Brouwer, Utrecht, 1967.
- DE VOS, H. : Inleiding tot de Ethiek. G.F. Callenbach, N.V. Nijkerk, 1951.
- DELFGAAUW, B. : Wat is Existentialisme? Noord-Hollandische Uitgevers, Amsterdam, 4de druk, 1956.
- Die berymde Psalms saam met die Evangelie-Gesange (van die Nederduitse Gereformeerde Kerke van Suid-Afrika) S.A.V.B., Kaapstad.
- Die Bybel met verklarende aantekeninge. Verenigde Protestantse Uitgewers (Edms) Bpk., Kaapstad.
- Die Drie Formuliere van Enigheid. Die N.G. Kerk-Uitgewers van Suid-Afrika, Pretoria/Kaapstad, 1951.
- Die Kerkorde van die Nederduitse Gereformeerde Kerk (tesame met die besluite van die Sinode van Suid-Transvaal). N.G. Kerkboekhandel, 1963.
- FEENSTRA, J.G. : Leer en Lewe. Eenvoudige Geloofsleer-Boek, in Afrikaans vertaal deur Dr. M.T.S. Zeeman. Sacum Bpk., Bloemfontein, 1961.
- FORMULIERBOEK van die Nederduitse Gereformeerde Kerk van Suid-Afrika. N.G. Kerk-Uitgewers, Kaapstad/Pretoria, 1962.
- FRANKL, V.E. : De onbewuste God. (Vertaling : Mev Melotte - Athmer). Uitgeverij Helmond, Nederland. Derde druk.
- FRANKL, V.E. : Man's Search for meaning (Vertaling: Mev Melotte-Athmer). An introduction to logotherapy. Beacon Press, New York, 12de druk, 1962.
- GABRIEL, LEO. : "Sinn und Wahrheit". In Wisser, R. (Red.): Sinn und Seit. Max Niemeyer, Tübingen, 1960.

- GEEZINK, W. : Gereformeerde Ethiek, Deel II. J.H. Kok, N.V. Kampen, 1931.
- GIELEN, J.J. en STRASSER, S. : Leerboek ener Opvoedkunde van de Derde Leerkring. L.C.G. Malmberg's, Hertogenbosch, 5de druk, 1967.
- GROENEWALD, E.P. : Die Eerste Brief aan die Korinthiërs N.G. Kerkuitgewers, Kaapstad/Pretoria, 1971.
- GUNTER, C.F.G. : Aspekte van die Teoretiese Opvoedkunde, met spesiale verwysing na die skool. Universiteit-uitgewers en Boekhandelaars (Edms) Bpk., Stellenbosch/Grahamstad, Derde, Hersiene Druk, 1967.
- GUNTER, C.F.G. : Fenemologie en Fundamentele Opvoedkunde. Universiteitsuitgewers en -Boekhandelaars (Edms) Bpk, Stellenbosch/Grahamstad, 1969.
- GUNTER, C.F.G. : Opvoedingsfilosofieë. Op weg na 'n Christelike Opvoedingsfilosofie. Universiteitsuitgewers en- Boekhandelaars (Edms) Bpk., Stellenbosch/Grahamstad, Tweede Hersiene Druk, 1964.
- HARTMANN, N. : Ethics I, II en III. Vertaal deur S. Coit. Allen and Unwin, London, 1958.
- HASTINGS, J. (Ed). : A Dictionary of Christ and the Gospels, Vol I and II. T.T. Clark, Edinburgh, 1951.
- HENRY, MATTHEW. : Letterlijke en Practicale Verklaring van het Nieuwe Testament door Matthew Henry opnieuw uit het Engelsch vertaald. Dr. H. Bavinck. Uitgawe J.H. Kok, Kampen, 2de druk, 1909.
- HEYNS, J.A. : "Die grense van die teologie", in Die Waardes van die Afrikaner. Referate gelewer by die Jaarvergadering van die Suid-Afrikaanse Akademie vir Wetenskap en Kuns in Junie 1968 in Bloemfontein. Nasionale Boekhandel Beperk, Kaapstad, 1969.
- HORNE, H.H. : The Philosophy of Education, Mac Millan, New York, 1904.
- JAGER, H.J. : Kernwoorden van het Nieuwe Testament. Buijten en Schipperheijn, Amsterdam, 1968.
- KANT, I. : Kant on Education. Translated by A. Churton. Kegan Paul, London, 1899.

- KILIAN, C.J.G. : Die verbesondering van pedagogiese kriteria met ontologies - antropologiese status. D. Ed - verhandeling, Universiteit van Pretoria, 1970.
- KILIAN, C.J.G. : 'n Fundamenteel - Pedagogiese besinning oor aanspreek en aanhoor as Pedagogiese sinswyses. Opvoedkundige Studies, nr 61, 62, Universiteit van Pretoria, 1969.
- KLAFKI, W. : "Pädagogisch-dialektische oder Anthropologisch-Existenz philosophische Grundlegung der Erziehungswissenschaft". In Faber, W.: Pädagogische Kontroversen I, Ehrenwirth, München, 1969.
- KOHNSTAMM, P.H. : Persoonlijkheid in wording. Tjeek Willink en Zoon, Haarlem, 1929.
- KRIEK, A.C. : 'n Onderzoek na 'n Menswaardige Bestaanwyse en Selfbeoordeling as Pedagogiese Kriteria vir Volwassenheid. Ongepubliseerde M. Ed. - verhandeling, Universiteit van Pretoria, 1971.
- KRUGER, J.H. en KRAUSE, F.J.L. : Kind en Skool. Pro Rege-pers Bpk., Potchefstroom, 1971.
- KWANT, R.C. : Mens en expressie in het licht van de wijsbegeerte van Merleau-Ponty. Aula-boeken 377, Utrecht, 1968.
- LANDMAN, W.A. : Die Bercepsoriënteringsituasie as pedagogiese situasie. In Jubileumlesings. H.A.U.M., Pretoria/Kaapstad, 1963.
- LANDMAN, W.A. : Enkele Aksiologies - Ontologiese momente in die Voorvolwassenheidsbeleving. 'n Studie in die Wysgerige Antropologie. (Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, Publikasie reeks nr 10). N.G. Kerk Boekhandel, Pretoria, 1970.
- LANDMAN, W.A. : "Enkele opmerkinge aangaande die Wetenskaplikheid van die Pedagogiek." In: Paedagogische Studien, Nr 12. J.B. Wolters, Groningen, Des. 1967.
- LANDMAN, W.A. : "Kommentaar : De perspektief-idee". In: SA, Tydskrif vir Pedagogiek. Des. 1973.
- LANDMAN, W.A. : Leesboek vir die Christen Opvoeder. N.G. Kerkboekhandel, Pretoria, 1972.

- LANDMAN, W.A. : 'n Antropologies-Pedagogiese beskouing van Beroepsoriëntering met spesiale verwysing na die Personologies-etiese. H.A.U.M., Pretoria, 1961.
- LANDMAN, W.A. : Op soek na Pedagogiese Kriteria. Publikasiereeks van die Universiteit van Pretoria, Nuwe reeks nr 48, 1969.
- LANDMAN, W.A. : Pedagogiese Kategorieë : Verantwoording. In: Paedagogische Studiën. Sept. 1969.
- LANDMAN, W.A. : Relevante Dialektiese Triades. Gesprek 14/3/1974.
- LANDMAN, W.A. : e.a. Opstelle in die Fundamentele Pedagogiek, Deel I.
- LANDMAN, W.A. en GOUS, S.J. : Inleiding tot die Fundamentele Pedagogiek: Poging tot Fundering. Afrikaanse Pers Boekhandel, Johannesburg, 1969.
- LANDMAN, W.A. en KILIAN, C.J.G. : Leesboek vir die Opvoedkunde-student en Onderwyser. Juta & Kie, Johannesburg, 1973.
- LANDMAN, W.A., KILIAN, C.J.G. en ROOS, S.G. : Denkwyses in die Opvoedkunde. N.G. Kerkboekhandel, Pretoria, 1971.
- LANDMAN, W.A. en ROOS, S.G. : Fundamentele Pedagogiek en die Opvoedingswerklikheid (met kernvrae). Butterworths, Durban, 1973.
- LANDMAN, W.A., ROOS, S.G. en LIEBENBERG, C.R. : Opvoedkunde en Opvoedingsleer vir beginners. Universiteitsuitgewers en Boekhandelaars (Edms) Bpk., Stellenbosch/Grahamstad, 1971.
- LANDMAN, W.A., ROOS, S.G. en VAN ROOYEN, R.P. : Die Praktykwording van die Fundamentele Pedagogiek met Kernvrae. Perskor Uitgewery, Johannesburg, 1ste druk, 1974.
- LANDMAN, W.A., VAN ZYL, M.E.J. en ROOS, S.G. : Fundamentele-Pedagogiese Essensies: Hulle Verskyning, Verwerkliking en Inhoudgewing. (Om te verskyn).
- LANGEVELD, M.J. : Beknopte Theoretiese Pedagogiek. Wolters-Noordhoff, N.V. Groningen, 12de druk, 1968.
- LANGEVELD, M.J. : Philosophy and Education. Proceedings of the International Seminar, 1966. Ontario.

- LANGEVELD, M.J., RUPP, J.C.C. en STALPERS, J.A. : Opvoeding tot Zelfopvoeding. Serie : Geestelike Volksgezondheid, onder redactie van drs. J.G.M. Wellen, Brochure nr 43. Uitgeverij het Spectrum, N.V. Utrecht/Amsterdam, 1970.
- LESNOFF-CARAVAGLIA, G. : Education as existensial possibility. Philosophical Library, New York, 1972.
- LIEBENBERG, C.R. : 'n Fundamentele Pedagogiek-Verantwoording van die Sosio-pedagogiek. D. Ed.-verhandeling, Unisa, 1973.
- LITT, T. : Führen oder Wachsen Lassen, Ernst Klett, Stuttgart, 1960.
- LOEN, A.E. : De Vaste Grond. H.J. Pavis, Amsterdam, 1946.
- LUIJPEN, W. : Fenemenologie en Atheïsme. Het Spectrum, Utrecht, 1963.
- LUTHERS WERKEN, I. (Vereniging M. Luther) 1930.
- MARCEL, GABRIEL : De ondergang van de Wijsheid. Erven J. Bijleveld, Utrecht, 1965.
- NAUTA, L.W. : "Etiese Volwassenheid." In: Volwassenheid: Samengesteld deur Prof. dr. Roscam Abbing. Onder redactie van dr. C. Blankenstijn, Paul Brand e.a. Paul Brand, Hilversum, 1968.
- NEL, B.F. : Fundamentele oriëntering in die Psigologiese Pedagogiek. (Grondslae van die Psigologiese Pedagogiek). Universiteitsuitgewers en- Boekhandelaars, Stellenbosch, 1968.
- NOORDAM, N.F. : Het mensbeeld in de opvoeding, I. Inleiding in de Antropologie. Informatie over opvoeding en onderwijs onder redactie van prof. L. van Gelder. Deel 7. Wolters-Noordhoff, N.V. Groningen, Tweede druk, 1971.
- OBERHOLZER, C.K. : Inleiding in die Prinsipiële Opvoedkunde. J.J. Moreau & Kie. Pretoria/Brugge, 1954.
- OBERHOLZER, C.K. : Moderne Persoonsvisies. Oorgedruk uit Hervormde Teologiese Studies, 13.
- OBERHOLZER, C.K. : "Pedagogiese Kategorieë. Hulle fundering en ontwerp". In: SA Tydskrif vir Pedagogiek, Vol I, nr 2, 1967

- OBERHOLZER, C.K. : Prolegomena van 'n Prinsipiële Pedagogiek. H.A.U.M., Kaapstad, 1968.
- OBERHOLZER, C.K. : "Wêreldbeskouing en lewensopvatting". In: Die Waardes van die Afrikaner. Referate gelewer by die jaarvergadering van die Suid-Afrikaanse Akademie vir Wetenskap en Kuns, Junie 1968 in Bloemfontein. Nasionale Boekhandel Beperk, Kaapstad, 1969.
- PERQUIN, N. : De Pedagogische Verantwoordelijkheid van de Sameleving. J.J. Romen en Zonen, Roermond/Maasiek, 1970.
- PERQUIN, N. : "Op dat de mens weer een persoon wordt", vraaggesprek over jeugd, opvoeding en sameleving, door G.C. de Haas. In: Jeugd in Zeventig. Amboboeken, Bilthoven, 1970.
- PERQUIN, N. : Paedagogiek, Bezinning op het Opvoedkundige Verschijsel. J.J. Romen en Zonen, Roermond/Maaseik, Derde, herziene druk, 1956.
- PISTORIUS, P. : Kaart en Kompas in die Opvoeding. 'n Eerste handleiding tot die studie van die Filosofie van die Opvoeding vir onderwysstudente. Pro Rege-Pers Bpk., Potchefstroom, Tweede druk, 1970.
- POP, F.J. : Bijbelse Woorden en hun geheim. Verklaring van een aantal Bijbelse woorden. Derde druk. Boekencentrum, N.V. 's Gravenhage, 1972.
- POPMA, K.J. : Levensbeschouwing. Buijten en Schipperheijn, Amsterdam, 1961.
- RIDDERBOS, H.N. : "Het Verbond der Genade", Hoofstuk IX en "De Genademiddelen (o.a. De Sacramenten en Het Heilige Avondmaal)", Hoofstuk XVIII. In: Het Dogma der Kerk. Onder redactie van Prof. dr. G.C. Berkouwer, G. Toornvliet e.a. Jan Haan, N.V. Groningen, 1949.
- ROOS, S.G. : Die kinderlike steunbehoewendheid gesien in pedagogiese perspektief. Ongepubliseerde M. Ed-verhandeling, Universiteit van Pretoria, 1970.
- ROSCAM ABBING, P.J. : "Religieuse Volwassendheid". In: Volwassenheid : Samengesteld door Prof. dr. P.J. Roscam Abbing. Onder redactie van dr. C. Blankenstijn, Paul Brand, e.a. Paul Brand, Hilversum, 1968.

- ROTH, H. : Pädagogische Antropologie. Bd. I. Bildsamkeit und Bestimmung. Herman Schroedel, Hannover/Berlyn/Armstadt/Dortmund, 1966.
- RÜMKE, H.C. : Lewenstijdperken van de man. Derde druk, Amsterdam, 1947.
- SONNEKUS, M.C.H. : Die kind as vraagstellende wese. In: Psychologia Pedagogica Sursum! Afskeidsbundel vir B.F. Nel, 1970.
- SONNEKUS, M.C.H. : Die Leerwêreld van die kind as Beleweniswêreld. Grondslae van die Psigologiese Pedagogiek, Deel II. Universiteitsuitgewers en Boekhandelaars (Edms) Bpk., Stellenbosch, 1968.
- SONNEKUS, M.C.H. e.a. : Psigopedagogiek. 'n Inleidende oriëntering. U.U.B., Stellenbosch/Grahamstad, 1973.
- SPENCE, H.D.M., FARRAR, F.W. and THOMAS DAVID : The Pulpit commentary, I. (II Corinthians and Galatians). Funk & Wagnalls Co., London/New York, 1909.
- SWANEPOEL, A.C. : Enkele opvoedende bedrywighede gesien vanuit moontlikheidsvoorwaarde - en opvoedingsleer-perspektief. M. Ed-verhandeling, Universiteit van Pretoria.
- VAN DER LINDEN, H.J. : De drie formuliere van enigheid. Enige opmerking over de verhouding van Pedagogiek en Wijsbegeerte. N.G. Kerkuittgewers.
- VAN DER MERWE, F.H. : Die Reformatoriese Definisie van die Sakrament skriftuurlik getoets. Ongepubliseerde D.D-Skripsie, Universiteit van Pretoria, 1973.
- VAN DER STOEP, F. : Didaktiese Grondvorme. Academica, Pretoria/Kaapstad, 1969.
- VAN DER STOEP, F. en VAN DER STOEP, C.A. : Didaktiese Oriëntasie. Academica, Pretoria/Kaapstad, 1968.
- VAN DOOREN, W. : "Existensiële Volwassenheid". In: Volwassenheid: Samengesteld door Prof. dr. P.J. Roscam Abbing. Onder redactie van dr. C. Blankenstijn, Paul Brand e.a. Paul Brand, Hilversum, 1968.
- VAN NIEKERK, P.A. : Aandagsfluktuasies as verskynsel by die onder aktualisering van intensionaliteit, met verwysing na die agterlike kind. D. Ed-proefskrif, Universiteit van Pretoria, 1971.

- VAN NIFTRIK, G.C.: Kleine Dogmatiek. (Karl Barth).
G.F. Callenbach, N.V. Uitgever Nijkerk,
1953.
- VAN PEURSEN, C.A.: Cultuur en Christelijk Geloof. J.H. Kok,
N.V. Kampen, 1955.
- VAN PEURSEN, C.A.: Lichaam-Ziel-Geest. De mens als
oriëntasie vanuit zijn wereld. Erven
J. Bijleveld, Utrecht, 1956.
- VAN PRAAG, H. : De zin der Opvoeding. De Erven F. Bohn,
Haarlem, 1950.
- VAN WIJNGAARDEN,
H.R. : "Het recht van verzet", vraaggesprek
over het begrip volwassenheid door
G.C. de Haas. In: Jeugd in zeventig.
Amboboeken, Bilthoven, 1970.
- VAN WIJNGAARDEN,
H.R. : "Psychische Volwassenheid". In:
Volwassenheid : Samengesteld door prof.
dr. Roscam Abbing. Onder redactie
van dr. C. Blankenstijn, Paul Brand e.a.
Paul Brand, Hilversum, 1968.
- VAN WIJNGAARDEN,
H.R. : Hoofdproblemen der Volwassenheid.
Erven J. Bijleveld, Utrecht, Vierde
druk, 1959.
- VAN ZYL, M.E.J. : Enkele fasette van die historisiteit
van Protestant-wees en die betekenis
daarvan by die opvoederlike inhoudgewing.
M. Ed-verhandeling, Universiteit van
Pretoria.
- VAN ZYL, P. : Opvoedkunde, Deel I. 'n Handleiding
vir Beginnerstudente. Uitgewer:
Boekhandel de Jongh, Johannesburg, 1973.
- VAN ZYL, P. : Die idee van die "Nieuwe Geborgenheit
by Otto Friedrich Bollnow". Onge-
publiseerde M.A.-verhandeling, Pretoria,
1967.
- VILJOEN, T.A. : Die ken-relasie gesien in Pedagogiese
perspektief. 'n Studie in die Funda-
mentele Pedagogiek. M. Ed-verhandeling.
J.L. van Schaik, Pretoria, 1969.
- VILJOEN, J.A. en
PIENAAR, J.J. : Fundamental Pedagogics Butterworth,
Durban, 1971.
- WARNACH, V. : "Saltzereignis und Personale Existence".
In: Salzburger Jahrbuch für Philosophie,
X/XI
- WATERINK, J.J. : Inleiding tot de Theoretische paedagogiek,
Eerste druk. G.J.A. Ruys' U-M. Zeist,
1926.

- WATERINK, J.J. : Theorie der Opvoeding. J.H. Kok,
N.V. Kampen, 1951.
- WILBERS, P.J.E. : Die Moontlikheid, Noodwendigheid en
Plek van 'n Pedagogiese Doelkunde en
Doelleer. D. E&A-verhandeling,
Universiteit van Pretoria, 1971.